

CZU [021.4:014.3]:070(100)=135.1

BIBLIOTECA CENTRATĂ PE UTILIZATOR: PERSONALIZARE, INOVARE ȘI ACCES ECHITABIL

Nelly ȚURCAN, dr. hab., prof. univ.

Personalizarea serviciilor bibliotecare reprezintă una dintre direcțiile prin care bibliotecile răspund diversificării nevoilor informaționale, educaționale și culturale. În accepțiunea actuală, aceasta nu se limitează la recomandarea automată a resurselor pe baza istoricului de utilizare, ci presupune adaptarea colecțiilor, interacțiunilor, programelor și spațiilor la profilul, contextul și capacitățile categoriilor de utilizatori. Articolele reunite în această revistă a presei surprind extinderea conceptului de la soluții bazate pe date și inteligență artificială la servicii incluzive, destinate unor comunități cu necesități distincte.

O primă direcție privește utilizarea inteligenței artificiale, a analizei serviciilor și a analiticii învățării. Sistemele de recomandare, procesarea limbajului natural, chat-boturile, modelele predictive și interfețele adaptive pot facilita descoperirea resurselor și furnizarea unei asistențe contextualizate. În bibliotecile universitare, analiza datelor poate susține intervenții proactive, activități diferențiate de formare a culturii informației și identificarea studenților care au nevoie de sprijin. Cercetările semnalează însă probleme privind calitatea datelor, transparența, confidențialitatea, echitatea algoritmică și adecvarea sistemelor la mediul bibliotecar.

Personalizarea este examinată și din perspectiva inovării serviciilor. Biblioteca apare ca un ansamblu de servicii, competențe, tehnologii și relații de colaborare prin care valoarea este creată împreună cu utilizatorii. În consecință, personalizarea nu rezultă exclusiv din adoptarea tehnologiei, ci și din cunoașterea comunității, accesibilitate, participare și evaluarea continuă a experienței beneficiarilor.

Dimensiunea socială este ilustrată prin studiile referitoare la acumularea capitalului cultural, integrarea refugiaților și accesul adulților cu dizabilități intelectuale. Aceste cercetări demonstrează că accesul formal nu garantează utilizarea bibliotecii. Sunt necesare colecții adaptate, programe relevante cultural, spații incluzive, promovare activă, personal pregătit și colaborare cu organizațiile comunitare.

Privite împreună, articolele conturează tranziția de la servicii standardizate la ecosisteme bibliotecare flexibile și centrate pe utilizator. Personalizarea responsabilă presupune un echilibru între eficiența tehnologică și medierea umană, între valorificarea datelor și protejarea vieții private, precum și între adaptarea individuală și asigurarea accesului echitabil pentru întreaga comunitate.

The Journal of Academic Librarianship (JAL) este o revistă științifică internațională, evaluată inter pares, publicată bimestrial de Elsevier din 1975. Revista abordează problemele bibliotecilor universitare și oferă un cadru pentru prezentarea rezultatelor cercetărilor, a aplicațiilor practice și a analizelor privind politicile, serviciile, resursele, tehnologiile și tendințele biblioteconomiei universitare. Publică și recenzii, studii aplicative, eseuri bibliografice și analize teoretice. Se adresează cercetătorilor, cadrelor didactice, bibliotecarilor și managerilor din învățământul superior. Este indexată în Scopus, Social Sciences Citation Index, LISA și LISTA.

ISSN: 0099-1333(tipărit); ISSN: 1879-1999 (online).

Acces: <https://www.sciencedirect.com/journal/the-journal-of-academic-librarianship>

*

NCUBE, Mthokozisi Masumbika și NGULUBE, Patrick. Leveraging Learning Analytics to Personalise Academic Library Services for Enhanced Student Success: A Systematic Review. *The Journal of Academic Librarianship*. 2025, vol. 51, no. 6, art. 103160. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2025.103160>

Articolul *Leveraging Learning Analytics to Personalise Academic Library Services for Enhanced Student Success: A Systematic Review* (Utilizarea analizei datelor de învățare pentru personalizarea serviciilor bibliotecilor universitare în vederea îmbunătățirii succesului studenților: o revizuire sistematică), semnat de Mthokozisi Masumbika Ncube și Patrick Ngulube, examinează modul în care bibliotecile universitare utilizează analitica învățării

(*learning analytics*) pentru a personaliza serviciile și a contribui la reușita studenților. Autorii definesc aceste biblioteci drept spații pedagogice și centre informaționale implicate activ în învățare, nu doar furnizori de resurse. Analizarea datelor despre utilizarea colecțiilor, participarea la activități și performanțele academice poate susține trecerea de la servicii uniforme și reactive la intervenții diferențiate, predictive și proactive.

Revizuirea sistematică urmează recomandările PRISMA, utilizează cadrul SPIDER pentru stabilirea criteriilor de eligibilitate și instrumentele Joanna Briggs Institute pentru evaluarea calității metodologice. Protocolul a fost preînregistrat în Open Science Framework. Căutările, efectuate în baze de date interdisciplinare și de specialitate, au identificat inițial 1261 de înregistrări. După eliminarea duplicatelor, filtrarea lingvistică, examinarea relevanței și evaluarea calității, în sinteza finală au fost incluse 32 de studii empirice, publicate între 2016 și 2025. Din cauza eterogenității cercetărilor și a raportării neuniforme a rezultatelor, autorii au realizat o sinteză tematică și o analiză a frecvențelor, nu o meta-analiză.

Interpretarea rezultatelor este structurată prin Ciclu analiticii învățării, care cuprinde patru etape: generarea datelor, prelucrarea lor, feedbackul sau intervenția și reflecția urmată de ajustarea serviciilor. Sursele utilizate de biblioteci includ jurnalele de acces la resurse, evidențele împrumuturilor și ale împrumutului interbibliotecar, datele din sistemele de management al învățării, rezultatele academice și datele demografice, sondajele, interviurile, conversațiile serviciilor virtuale de referințe, interacțiunile din bibliotecă și datele provenite din rețelele sociale. Metodele variază de la statistici descriptive și corelaționale la învățare automată, procesarea limbajului natural, rețele neuronale și sisteme de recomandare.

Intervențiile identificate cuprind recomandări de resurse, instruire de cultura informației adaptate anumitor grupuri, sprijin pentru sarcini academice concrete, alerte timpurii pentru studenții expuși riscului și personalizarea răspunsurilor în serviciile virtuale. Totuși, analiza arată că multe practici reprezintă numai o personalizare aproximativă. Datele de utilizare permit segmentarea

studenților după program sau an de studiu, iar datele demografice generează o „personalizare prin substituție”, prin care aceeași intervenție este oferită întregii categorii de risc. Analiza conversațiilor personalizează răspunsul la nivelul întrebării, fără să construiască o imagine longitudinală a dezvoltării studentului. Sistemele de recomandare adaptează în principal ce resurse sunt prezentate, nu modul în care este sprijinită învățarea.

Dovezile privind eficacitatea sunt predominant corelaționale. Asocierile dintre utilizarea bibliotecii și media academică nu demonstrează că personalizarea produce rezultate mai bune, iar precizia recomandărilor este evaluată frecvent prin accesări sau clicuri, nu prin dezvoltarea competențelor informaționale. În plus, recomandările bazate pe comportamente anterioare pot crea „bule de filtrare”, consolidând practicile existente în loc să stimuleze strategii de cercetare mai avansate.

Implementarea este limitată de probleme privind confidențialitatea, consimțământul, supravegherea și autonomia studenților, precum și de guvernanta neclară, fragmentarea datelor, interoperabilitatea redusă, infrastructura insuficientă și competențele analitice limitate ale personalului. Generalizarea constatărilor este restrânsă și de predominanța studiilor realizate în instituții occidentale, absența cercetărilor longitudinale, excluderea literaturii gri și reprezentarea redusă a Sudului Global.

Autorii recomandă o „personalizare delimitată”, realizată în limite etice explicite, care să combine dimensiunile informațională, pedagogică, temporală și afectivă. Bibliotecile trebuie să protejeze datele, să implice studenții în guvernanta, să dezvolte competențele personalului și să evalueze progresul în învățare, nu doar intensitatea utilizării serviciilor.

*

NEAMATOLLAHI, Zahra și DANESH, Farshid. AI-Driven Personalization in Library and Information Services: A Systematic Review of Techniques, User Outcomes, and Ethical Considerations. *The Journal of Academic Librarianship*. 2026, vol. 52, no. 1, art. 103195. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2025.103195>

Articolul *AI-Driven Personalization in Library and Information Services: A Systematic Review of Techniques, User Outcomes, and Ethical Considerations* (Personalizarea bazată pe inteligența artificială în serviciile de bibliotecă și informare: o analiză sistematică

a tehnicilor, a rezultatelor pentru utilizatori și a aspectelor etice), elaborat de Zahra Neamatollahi și Farshid Danesh, examinează sistematic personalizarea serviciilor de bibliotecă și informare prin inteligență artificială (IA), concentrându-se asupra tehnicilor utilizate, rezultatelor pentru beneficiari și problemelor etice. Personalizarea este definită drept adaptarea serviciilor, conținutului și resurselor informaționale la caracteristicile, preferințele, istoricul căutărilor și comportamentele fiecărui utilizator. Autorii consideră că apariția inteligenței artificiale generative și a modelelor lingvistice mari extinde posibilitățile bibliotecilor de a furniza recomandări, rezumate și asistență informațională individualizată.

Revizuirea a fost realizată conform recomandărilor PRISMA 2020. Căutările au vizat Scopus, Web of Science Core Collection și IEEE Xplore și au inclus articole în limba engleză publicate între 1 ianuarie 2023 și 30 aprilie 2025. Din 460 de înregistrări identificate, 354 au fost eliminate după examinarea titlurilor și rezumatelor, iar alte 82 după analiza textului integral. Corpusul final a cuprins 24 de studii, majoritatea publicate în 2024. Intervalul recent a fost ales pentru a surprinde dezvoltarea accelerată a instrumentelor precum ChatGPT și GPT-4.

Cele mai utilizate tehnologii sunt procesarea limbajului natural, sistemele de recomandare și alghitmi de învățare automată. Procesarea limbajului natural permite sistemelor conversaționale și asistenților vocali să recunoască intențiile, să analizeze limbajul și să ofere răspunsuri contextualizate. Sistemele de recomandare aplică filtrarea colaborativă, filtrarea bazată pe conținut, similaritatea cosinus, TF-IDF și factorizarea matricială pentru a corela profilurile utilizatorilor cu resursele relevante. Metode mai recente includ reprezentările vectoriale, rețelele eterogene, modelele Wide & Deep și mecanisme de atenție. IA generativă este folosită pentru crearea și rezumarea conținutului, etichetarea metadatelor și furnizarea asistenței personalizate.

Aplicațiile identificate includ servicii de referințe disponibile permanent, recomandări de documente, căutare adaptivă, indexare și clasificare automată, depozite digitale inteligente, analiza comportamentului utilizatorilor și anticiparea necesităților informaționale. Rezultatele raportate indică reducerea timpului de soluționare a solicitărilor, creșterea relevanței răspunsurilor și o mai bună descoperire a resurselor. Unele studii menționează diminuarea cu 20-30% a sarcinilor administrative, creșterea cu 25% a

descoperirii resurselor ori a implicării studenților și răspunsuri cu 30% mai precise în sistemele bazate pe procesarea limbajului natural. În bibliotecile medicale, sistemele conversaționale integrate cu ChatGPT ar fi soluționat solicitările cu 40% mai rapid. Autorii avertizează însă că aceste rezultate provin preponderent din contexte controlate și nu pot fi generalizate automat.

Personalizarea necesită prelucrarea istoricului căutărilor, împrumuturilor și datelor demografice, generând riscuri pentru confidențialitate și securitate. Modelele de tip „cutie neagră” reduc transparența, iar datele dezechilibrate pot produce discriminare algoritmică. Recomandările repetate pe baza intereselor anterioare pot forma bule informaționale, restrângând diversitatea și descoperirea accidentală. Persistă, de asemenea, riscul adâncirii decalajului digital și al diminuării interacțiunii umane.

Autorii propun integrarea responsabilă a IA la trei niveluri: proiectare, implementare și guvernare. Sunt recomandate anonimizarea datelor, consimțământul explicit, explicarea recomandărilor, auditarea părtinirilor, opțiuni pentru diversificarea rezultatelor și menținerea alternativelor de asistență umană. IA trebuie să completeze activitatea bibliotecarilor, eliberându-i de sarcini repetitive și consolidând rolurile lor de consultanți, formatori, evaluatori ai algoritmilor și apărători ai libertății intelectuale. Limitările revizuirii rezultă din utilizarea a numai trei baze de date, intervalul cronologic restrâns și predominanța studiilor-pilot. Cercetările viitoare ar trebui să compare situațiile anterioare și ulterioare implementării, să examineze efectele pe termen lung și să evalueze disponibilitatea bibliotecarilor de a adopta critic aceste tehnologii.

Research Policy este o revistă științifică internațională, multidisciplinară și evaluată inter pares, publicată de Elsevier în zece numere anual. Analizează interacțiunile dintre inovare, tehnologie și cercetare, pe de o parte, și procesele economice, sociale, politice și organizaționale, pe de altă parte. Tematica include politicile cercetării și inovării, managementul cercetării-dezvoltării, producerea și transferul cunoașterii, sistemele de inovare, antreprenoriatul, schimbarea tehnologică și sustenabilitatea. Publică studii empirice și teoretice cu implicații pentru politici sau management. Se adresează cercetătorilor, managerilor, decidenților și specialiștilor în politici publice. Este indexată în Scopus și Social Sciences Citation Index.

ISSN: 0048-7333 (tipărit); 1873-7625 (online).

Acces: <https://www.sciencedirect.com/journal/research-policy>

DESMARCHELIER, Benoît, DJELLAL, Faridah and GALLOUJ, Faïz. Innovation in libraries: A service-oriented perspective. *Research Policy*. 2025, vol. 54, no. 1, art. 105110. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2024.105110>

Articolul elaborat de Benoît Desmarchelier, Faridah Djellal și Faïz Gallouj, intitulat *Innovation in libraries: A service-oriented perspective* (*Inovația în bibliotecă: o perspectivă orientată către servicii*), propune un cadru teoretic sistematic pentru analiza inovării în bibliotecă din perspectiva economiei și managementului serviciilor. Autorii pornesc de la constatarea că bibliotecile sunt aproape absente din studiile privind inovarea serviciilor, în timp ce literatura de biblioteconomie și știința informării tratează frecvent inovațiile bibliotecare, dar mai ales descriptiv, prin inventare de practici și studii de caz.

Pentru a apropia cele două domenii, articolul definește biblioteca drept un serviciu „arhitectural” sau „asamblat”, alcătuit dintr-un serviciu central și numeroase servicii periferice.

Aplicând „triumghiul serviciului” formulat de Jean Gadrey, activitatea bibliotecii este descompusă în patru categorii de operațiuni: materiale, referitoare la gestionarea obiectelor și amenajarea spațiilor; informaționale, privind producerea, prelucrarea și transmiterea informației; cognitive, metodologice și organizaționale; relaționale, realizate prin contactul direct cu utilizatorul. Ponderea acestor funcții s-a modificat în timp, determinând trecerea de la biblioteca orientată spre colecții la biblioteca înțeleasă ca sistem informațional și, ulterior, la biblioteca privită ca serviciu complex, centrat pe oameni. Această evoluție presupune deplasarea de la acumularea resurselor la transmiterea și coproducerea cunoașterii, precum și de la standardizarea ofertei la personalizarea serviciilor.

Modelul analitic propus corelează șase componente: serviciile constitutive ale ofertei; competențele și tehnologiile utilizatorilor; competențele bibliotecarilor; tehnologiile instituției; caracteristicile și utilitățile generate pentru persoane și comunități. Utilizatorul participă astfel la coproducerea și cocrearea valorii, mobilizând propriile competențe digitale și dispozitive. Impactul serviciului

poate fi direct, manifestat prin satisfacția imediată, sau indirect, prin dezvoltarea competențelor, reușita educațională, angajare ori beneficii colective.

Autorii identifică șase categorii de servicii care extind oferta bibliotecilor: lectură, educație și învățare pe tot parcursul vieții; servicii comunitare și administrative; servicii sociale; sănătate, bunăstare, agrement și cultură; servicii pentru creativitate; servicii pentru cercetare, afaceri și ocuparea forței de muncă. Personalizarea este ilustrată prin servicii online de referințe disponibile permanent, asistență bibliografică individualizată pentru cercetători, sprijin în utilizarea instrumentelor de management bibliografic și serviciul „Împrumută un bibliotecar”. Oferta adaptată include, de asemenea, servicii la domiciliu, resurse pentru persoanele cu dizabilități, programe destinate vârstnicilor, migranților și altor grupuri vulnerabile.

Serviciile digitale nu formează, în această tipologie, o categorie distinctă, deoarece digitalizarea este considerată o traiectorie transversală, prezentă în toate domeniile. Diversificarea include și biblioteci de obiecte, spații de tip makerspace, laboratoare de creație, servicii administrative electronice, ateliere de alfabetizare digitală și spații de socializare. Aceste exemple arată că serviciul central tradițional – împrumutul de documente – poate deveni doar una dintre componentele ofertei, în funcție de tipul bibliotecii și de necesitățile comunității.

Inovarea bibliotecară este explicată prin trei logici. Logica orizontală constă, de regulă, în adăugarea unor servicii periferice, dar poate presupune și eliminarea lor. Logica verticală modifică modul de producere a unui serviciu prin inovări materiale, informaționale, metodologice, organizaționale sau relaționale. Logica diagonală, considerată cea mai frecventă, combină introducerea unor servicii noi cu transformarea tehnologiilor, competențelor și relațiilor implicate. Serviciile personalizate de referințe online, de exemplu, reunesec inovarea orizontală cu traiectoriile informațională și relațională.

În concluzie, cadrul permite cartografierea coerentă a unor inovații foarte diverse și evaluarea lor multidimensională. Autorii avertizează însă că multiplicarea serviciilor poate îngreuna coordonarea și poate îndepărta biblioteca de misiunea sa. Dezvoltarea ofertei trebuie, prin urmare, corelată cu nevoile comunității,

competențele personalului, parteneriatele și efectele individuale și sociale urmărite.

Revista Română de Informatică și Automatică – RRIA (Romanian Journal of Information Technology and Automatic Control) este o publicație științifică trimestrială, evaluată inter pares și cu acces deschis, editată de Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Informatică – ICI București. Continuă *Buletinul Român de Informatică*, inițiat în 1980, și poartă denumirea actuală din 1991. Publică cercetări originale din informatică, tehnologia informației, automatică și domenii conexe. Se adresează cercetătorilor, cadrelor didactice, profesioniștilor, doctoranzilor și studenților. Este indexată în Scopus, Emerging Sources Citation Index – Web of Science, DOAJ, EBSCO, Index Copernicus, J-Gate și CNKI.

ISSN: 1220-1758 (tipărit); 1841-4303 (online).

Acces: <https://rria.ici.ro/ro/>

CRIHANĂ, Ioana Cornelia Cristina. The relationship between service analytics and Artificial Intelligence in library ecosystems. Empirical evidence and findings from the SHIFT project. *Romanian Journal of Information Technology and Automatic Control*. 2026, vol. 36(2), pp. 47-62. <https://doi.org/10.33436/v36i2y202604>

Articolul *The relationship between service analytics and Artificial Intelligence in library ecosystems. Empirical evidence and findings from the SHIFT project (Relația dintre analiza serviciilor și inteligența artificială în ecosistemele bibliotecare. Dovezi empirice și concluzii din cadrul proiectului SHIFT)*, semnat de Ioana Cornelia Cristina Crihană, investighează relația dintre analiza serviciilor și utilizarea inteligenței artificiale (IA) în biblioteci și în alte instituții ale patrimoniului cultural. Întemeiată pe Logica Dominantă a Serviciilor și pe Știința Serviciilor, cercetarea concepe biblioteca drept un ecosistem sociotehnic în

care valoarea este co-creată prin interacțiunea dintre utilizatori, profesioniști, tehnologii și resurse culturale. În acest cadru, IA nu reprezintă un scop în sine, ci o infrastructură capabilă să susțină accesul contextualizat, personalizarea, incluziunea și inovarea continuă a serviciilor.

Analiza valorifică datele proiectului Horizon Europe SHIFT, orientat spre transformarea patrimoniului cultural în resurse hipermedia augmentate, accesibile și incluzive. Studiul adoptă o abordare mixtă, combinând analiza descriptivă cantitativă cu interpretarea tematică a răspunsurilor calitative. Chestionarul online, aplicat în martie 2023 și distribuit unui număr de aproximativ 350 de actori interesați, a generat 74 de răspunsuri valide; pentru unele întrebări, în funcție de ramificarea instrumentului, numărul răspunsurilor a ajuns la 76. Eșantionul a inclus bibliotecari, curatori, cercetători, manageri culturali, specialiști IT și designeri UX. Cadrul analitic a cuprins patru dimensiuni: curatoriere digitală, accesibilitate, incluziune și storytelling digital.

Rezultatele evidențiază un nivel încă moderat al maturității digitale. Numai 43,2% dintre respondenți utilizează sisteme de curatoriere asistate tehnologic, iar satisfacția față de soluțiile existente se concentrează la nivelul median al scalei. Sistemele actuale sunt, așadar, percepute ca funcționale, dar insuficient adaptate necesităților reale, îndeosebi în privința accesibilității, personalizării și integrării fluxurilor de lucru. Respondenții apreciază prioritar accesul la resurse diverse (83,8%), accesul la informații relevante (73%), răspunsurile rapide (56,8%) și interfețele intuitive (52,7%), ceea ce arată că valoarea este evaluată prin experiența integrală a utilizatorului, nu prin funcții tehnologice izolate.

În sfera serviciilor asistate de IA, ghidurile virtuale întrunesc cel mai larg sprijin (73,7%), urmate de catalogarea automată, traducerea automată și recomandările personalizate (câte 60,5%), precum și de analiza imaginilor (53,9%). Accesibilitatea interfeței este considerată prioritară de 84,2% dintre respondenți, iar personalizarea și adaptarea lingvistică – de 67,1%. Pentru persoanele cu deficiențe de vedere sunt solicitate interfețe clare, fonturi adecvate, contrast cromatic bun, setări ajustabile, descrieri alternative și feedback vocal. Astfel, accesibilitatea apare ca un ansamblu de cerințe interdependente și ca prag minim de acceptabilitate a serviciului.

Personalizarea este asociată și cu forme interactive de mediere culturală. Preferințele pentru istorii orale (78,9%), tururi virtuale (77,6%) și narațiuni bazate pe asumarea unor roluri (72,4%) indică nevoia de conținut care oferă sens, context și implicare. Analiza relațională arată că respondenții familiarizați cu instrumentele digitale apreciază mai mult funcțiile IA, iar cei care prioritizează accesibilitatea susțin într-o măsură mai mare traducerea automată,

interfețele adaptive, ghidarea virtuală și feedbackul vocal. Aceste asocieri sunt însă descriptive, studiul fiind limitat de dimensiunea eșantionului și de caracterul auto-raportat al datelor.

În concluzie, integrarea analizei serviciilor cu IA permite proiectarea, evaluarea și adaptarea continuă a serviciilor digitale. Bibliotecile sunt descrise drept entități infodocumentare „asimptotic stabile”: ele integrează schimbarea tehnologică, păstrându-și funcțiile de acces la cunoaștere, mediere culturală, educație și incluziune. Autoarea subliniază totodată necesitatea echilibrului dintre automatizare și medierea umană, precum și a unor mecanisme de guvernare responsabile, mai ales în cazul funcțiilor algoritmice care pot modifica reprezentarea identității.

Education for Information este o revistă internațională trimestrială, evaluată inter pares și publicată de Sage. Înființată în 1983, oferă un forum pentru cercetarea și dezbateră educației și formării în domeniul gestionării informației. Publică articole, comunicări scurte și recenzii despre pregătirea specialiștilor, competențele informaționale și digitale, curriculumul biblioteconomic, practicile educaționale și evoluția profesiilor informaționale. Revista conectează perspectivele academice cu problemele întâlnite de practicieni. Se adresează cercetătorilor, cadrelor didactice, bibliotecarilor, formatorilor și studenților. Este indexată în Scopus, Emerging Sources Citation Index, LISA, ERIC și bazele EBSCO.

ISSN: 0167-8329 (tipărit); 1875-8649 (online).

Acces: <https://journals.sagepub.com/home/EFI>

XU, Y.-S., KHALID, Y. I. A. M., & KASSIM, M. S. S. Enhancing Library Knowledge Discovery Through Personalized Book Recommendation: An Integrated Analysis. *Education for Information*. 2026, First published online July 30, pp. 1-26. <https://doi.org/10.1177/01678329261474335>

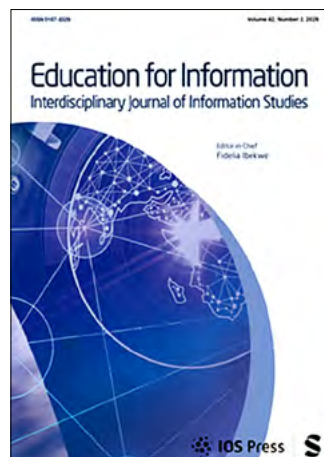
Articolul *Enhancing Library Knowledge Discovery Through Personalized Book Recommendation: An Integrated Analysis* (Îmbunătățirea procesului de descoperire a cunoștințelor în bibliotecă prin recomandări personalizate de cărți: o analiză integrată), elaborat de Yi-Shuai XU, Yanti Idaya Aspura Mohd Khalid și Muhammad Shahreeza Safiruz Kassim, analizează evoluția sistemelor personalizate de recomandare a cărților și posibilitatea integrării lor în platformele de descoperire ale bibliotecilor. Creșterea accelerată a colecțiilor digitale face tot mai dificilă identificarea

resurselor relevante, iar recomandarea personalizată este prezentată ca mecanism de reducere a supraîncărcării informaționale și de facilitare a descoperirii cunoașterii. Spre deosebire de platformele comerciale, orientate spre vânzări și popularitate, bibliotecile trebuie să susțină necesități educaționale și științifice diverse, accesul echitabil, valorificarea colecțiilor specializate și protecția datelor utilizatorilor.

Cercetarea combină cartografierea științifică, sinteza calitativă, analiza seturilor publice de date și compararea performanțelor modelelor de recomandare. Căutările realizate în Web of Science Core Collection și Scopus au vizat publicațiile din perioada 2015-2024. Din 1768 de înregistrări inițiale, după eliminarea duplicatelor și aplicarea criteriilor de eligibilitate, au fost reținute 528 de lucrări provenite din 419 surse. Analiza bibliometrică, efectuată cu Bibliometrix, VOSviewer și Pajek, indică o rată anuală de creștere a publicațiilor de 14,13%, cu o accelerare evidentă după 2022.

Rezultatele arată trecerea de la filtrarea colaborativă și filtrarea bazată pe conținut la modele hibride, tehnici de învățare profundă, rețele neuronale graf, învățare contrastivă și modele lingvistice mari. Metodele hibride sunt importante deoarece combină comportamentul utilizatorilor cu informațiile despre conținut, diminuând parțial efectele datelor insuficiente. Persistă însă problemele legate de raritatea interacțiunilor, utilizatorii și titlurile noi, scalabilitate, interpretabilitate și calitatea metadatelor. Optimizarea exclusivă a preciziei poate consolida interesele deja manifestate, producând bule de filtrare și limitând diversitatea lecturilor recomandate.

Autorii examinează patru seturi publice de date utilizate frecvent: Goodreads Book Graph, Book-Crossing, Amazon Books Reviews 2023 și Goodbooks-10k. Primele trei sunt foarte rarefiate, în timp ce Goodbooks-10k are o densitate mai ridicată. Toate provin însă din platforme comerciale sau sociale și reflectă recenzii, evaluări, cumpărături ori preferințe de lectură generală. Ele nu surprind căutările specializate, utilizarea cataloagelor, interesele de cercetare, listele de lecturi și structurile bibliografice specifice bibliotecilor universitare. Compararea modelelor indică progrese

în calitatea clasării, robustețe și eficiență, dar rezultatele au fost preluate din studiile originale, nu obținute prin experimente re-produse într-un cadru unitar.

Pe baza constatărilor, articolul propune cadrul conceptual RecSys4Book, alcătuit din șase niveluri interconectate: interacțiunea utilizatorului; baza de date; preprocesarea; construirea profilurilor utilizatorilor și ale cărților; selectarea algoritmilor; furnizarea rezultatelor și colectarea feedbackului. Sistemul ar integra date explicite, precum evaluările și recenziile, cu semnale implicite provenite din căutări, clicuri, trasee de navigare și durata consultării. Metadatele bibliografice, vedetele de subiect, vocabularele controlate și istoricul utilizării ar permite construirea unor reprezentări mai bogate ale resurselor și intereselor.

Pentru evaluarea serviciului, autorii recomandă completarea indicatorilor algoritmici cu măsuri privind diversitatea, echitatea, utilizarea documentelor mai puțin vizibile, satisfacția utilizatorilor și acoperirea disciplinară. Sunt necesare anonimizarea datelor, consimțământul explicit, transparența politicilor, dezvoltarea competențelor personalului și colaborarea dintre bibliotecari, specialiști IT și cercetători. Studiul subliniază necesitatea creării unor seturi de date bibliotecare anonimizate și interoperabile. RecSys4Book rămâne însă un model conceptual, nevalidat încă prin implementări și studii cu utilizatori în contexte bibliotecare reale. Generalizarea constatărilor este limitată și de includerea exclusivă a publicațiilor în limba engleză, indexate în două baze de date, precum și de absența seturilor instituționale deschise.

Journal of Librarianship and Information Science (JOLIS) este o revistă științifică internațională trimestrială, evaluată inter pares și publicată de Sage. Prezintă cercetări originale, articole de sinteză, puncte de vedere și recenzii privind biblioteconomia și știința informării. Tematica include serviciile și managementul bibliotecilor, comportamentul și alfabetizarea informațională, accesul la informație, tehnologiile digitale, organizarea cunoașterii, evoluția profesiei și dezvoltările din practica de specialitate. Revista apropie cercetarea academică de practica profesională internațională. Este destinată bibliotecarilor, cercetătorilor, managerilor și cadrelor didactice. Este indexată în Scopus, Social Sciences Citation Index, LISA, LISTA și Library Literature & Information Science.

ISSN: 0961-0006 (tipărit); 1741-6477 (online).

Acces: <https://journals.sagepub.com/home/LIS>

BERGET, Gerd. What Is the Role of Public Libraries and Books in the Everyday Lives of Adults with Intellectual Disability?. *Journal of Librarianship and Information Science*. 2025, vol. 57, no. 3, pp. 952-963. <https://doi.org/10.1177/09610006241257278>

Articolul *What Is the Role of Public Libraries and Books in the Everyday Lives of Adults with Intellectual Disability?* (Care este rolul bibliotecilor publice și al cărților în viața de zi cu zi a adulților cu dizabilități intelectuale?), semnat de Gerd Berget, investighează rolul bibliotecilor publice și al cărților în viața cotidiană a adulților cu dizabilități intelectuale. Cercetarea pornește de la responsabilitatea socială și etică a bibliotecilor de a asigura tuturor accesul la literatură, activități culturale și spații comunitare. Deși bibliotecile pot funcționa ca locuri de întâlnire cu acces neîngrădit, favorabile incluziunii sociale, adulții cu dizabilități intelectuale sunt rar întâlniți printre utilizatorii lor. Studiul urmărește utilizarea serviciilor bibliotecare, prezența lecturii în activitățile de timp liber și nivelul de cunoaștere a cărților adaptate.

Au fost realizate 25 de interviuri semistructurate cu îngrijitori și cadre didactice care lucrau cu adulți cu diferite grade de dizabilitate intelectuală, în locuințe de grup, centre de activități, ateliere protejate și școli de nivel secundar superior din Norvegia. Participanții aveau, în medie, 18,6 ani de experiență profesională. Interviurile, cu o durată medie de 38 de minute, au fost transcrise și analizate tematic, conform procedurii elaborate de Braun și Clarke. Datele exprimă, așadar, perspectiva profesioniștilor care îi sprijină pe adulții cu dizabilități, nu experiențele relatate direct de aceștia.

Rezultatele arată o utilizare foarte redusă a bibliotecilor. Zece participanți au afirmat că persoanele asistate nu vizitau deloc biblioteca, patru au indicat vizite ocazionale, iar ceilalți au menționat că numai una sau câteva persoane o utilizau. Biblioteca nu era percepută drept o activitate relevantă, iar unii îngrijitori evitau vizitele de teama că manifestările comportamentale sau sunetele produse de utilizatori i-ar putea deranja pe ceilalți. Studiul

interpretează această situație ca posibilă autoexcludere, deoarece participanții nu au raportat experiențe negative provocate de bibliotecari sau de public.

Dintre cei care frecventau biblioteca rar sau ocazional, majoritatea utilizau secția pentru copii. Alegerea era explicată prin textele mai scurte, ilustrațiile numeroase și nivelul cognitiv al cititorilor. Doar șapte participanți au menționat împrumutul unor documente. Contactul cu bibliotecarii era aproape inexistent: numai un participant solicitase ajutor, iar utilizatorii nu fuseseră abordați de personal. Nici locuințele de grup și centrele de activități nu primiseră, cu o singură excepție, invitații sau informații despre servicii și activități.

Lectura era, de asemenea, puțin prezentă în timpul liber. Unsprezece participanți cunoșteau câte o persoană care citea, opt practicau uneori lectura cu voce tare, iar șase nu foloseau deloc cărțile. În nouă contexte rezidențiale, adulții nu aveau acces la cărți, iar în alte șase trebuiau să și le procure singuri. Lipsa timpului personalului, absența lecturii din planurile de activități și necunoașterea materialelor potrivite limitau implicarea. Folosirea cărților pentru copii era problematică, deoarece nivelul accesibil al formei era însoțit de subiecte necorespunzătoare experienței de viață a adulților.

Numai un participant cunoștea organizația norvegiană Books for Everyone și colecția „Easy to Understand”; 23 nu auziseră despre aceasta, iar unul îi cunoștea doar denumirea. Niciun participant nu primise informații despre cărțile adaptate de la biblioteca locală. După examinarea unor exemple, toți au reacționat favorabil, apreciind cărțile ilustrate cu tematică adultă, cartea de bucate adaptată și volumele destinate persoanelor fără comunicare verbală. Acestea puteau susține autonomia, lectura comună și conversațiile despre prietenie, iubire, emoții sau viața în comunitate.

Studiul recomandă promovarea proactivă a colecțiilor adaptate, contactarea locuințelor de grup și a centrelor de activități, formarea bibliotecarilor pentru comunicarea cu persoane cu dizabilități intelectuale și extinderea programelor cu mediatori ai lecturii. Serviciile trebuie să ofere materiale accesibile, dar adecvate vârstei biologice, și să transmită explicit că biblioteca este deschisă tuturor.

Public Library Quarterly (PLQ) este o revistă științifică internațională trimestrială, evaluată inter pares și publicată de Routledge, Taylor & Francis Group. Este consacrată transformării bibliotecilor publice și îmbunătățirii capacității acestora de a-și îndeplini misiunea comunitară. Publică cercetări, studii de caz și bune practici privind managementul, planificarea și evaluarea serviciilor, marketingul, atragerea fondurilor, administrarea bugetelor, utilizarea tehnologiilor și programele pentru diferite categorii de utilizatori. Revista conectează cercetarea cu experiența practică a profesioniștilor. Este indexată în Scopus, Emerging Sources Citation Index, LISA, LISTA și Library Literature & Information Science.

ISSN: 0161-6846 (tipărit); 1541-1540 (online).

Acces: <https://www.tandfonline.com/journals/wplq20>

*

LEE, Pei-Chun. Bridging Cultural Divides: The Role of Public Libraries in Taiwan in Enhancing Cultural Capital and Promoting Social Inclusion. *Public Library Quarterly*. 2025, vol. 44, no. 5, pp. 564-591. <https://doi.org/10.1080/01616846.2024.2407683>

Articolul *Bridging Cultural Divides: The Role of Public Libraries in Taiwan in Enhancing Cultural Capital and Promoting Social Inclusion* (Depășirea barierelor culturale: Rolul bibliotecilor publice din Taiwan în consolidarea capitalului cultural și promovarea incluziunii sociale), semnat de Pei-Chun Lee, analizează modul în care bibliotecile publice pot reduce diviziunile culturale și favoriza incluziunea socială prin servicii adaptate comunităților diverse. Studiul are ca obiect Biblioteca Națională a Taiwanului și utilizează teoria capitalului cultural pentru a explica felul în care accesul la colecții, programe educaționale și activități participative dezvoltă cunoștințele, competențele și capacitatea indivizilor de a participa la viața socială. Biblioteca este prezentată atât ca furnizor de resurse, cât și ca spațiu comunitar care legitimează identități și narațiuni culturale diferite.

Cercetarea adoptă metodologia studiului de caz calitativ. Datele provin din aproximativ 50 de documente – înregistrări instituționale, directive, documente istorice, note interne și rapoarte

– și din observarea activităților bibliotecii pe parcursul a trei luni, în 12 sesiuni cu o durată medie de două ore. Analiza interpretativă și inductivă a corelat datele empirice cu cele trei forme ale capitalului cultural formulate de Pierre Bourdieu: capitalul încorporat, exprimat prin cunoștințe și competențe; capitalul obiectivat, concretizat în cărți, documente și alte bunuri culturale; capitalul instituționalizat, produs prin recunoașterea și legitimarea socială a competențelor și patrimoniului cultural.

Rezultatele evidențiază diversificarea colecțiilor și serviciilor în funcție de caracteristicile grupurilor deservite. Pentru noii rezidenți și comunitățile originare din Asia de Sud-Est, biblioteca dezvoltă colecții multilingve, spații dedicate și programe interculturale. În 2022, au fost adăugate sute de titluri birmaneze, thailandeze, malaeziene și cambodgiene, alături de periodice și ziare. Zona de resurse multiculturale reunește aproximativ 9300 de volume din șapte țări sud-est asiatice și circa 2500 de materiale audiovizuale. Seria „Enjoying Multicultural Reading”, alcătuită din expoziții, activități despre festivaluri și ateliere de artizanat, a atras 705 participanți.

Serviciile destinate persoanelor cu dizabilități constituie o altă direcție de adaptare. Biblioteca dispune de un centru pentru persoanele cu deficiențe de vedere, dezvoltă cărți în Braille, cărți audio și publicații electronice accesibile și coordonează un sistem integrat de regăsire a resurselor adaptate. În 2022, colecția a fost completată cu 2282 de titluri accesibile, iar sistemul integra 65832 de înregistrări bibliografice. Evenimentele sunt completate, după caz, cu interpretare în limbaj mimico-gestual și transcriere simultană.

Transmiterea capitalului cultural se realizează și prin parteneriate cu instituții educaționale, organizații culturale și servicii sociale. Biblioteca organizează activități intergeneraționale, cursuri de utilizare a tehnologiilor pentru vârstnici, programe de alfabetizare în limba engleză, ateliere de arte tradiționale, expoziții, cluburi de lectură și activități despre dezvoltarea durabilă. Expozițiile mobile extind accesul dincolo de sediul instituției, în școli, universități și biblioteci locale. Spațiile și programele diferențiate în funcție de vârstă susțin învățarea pe tot parcursul vieții.

Analiza identifică mai multe strategii transferabile: extinderea colecțiilor multiculturale și accesibile; utilizarea tehnologiilor digitale; crearea unor medii favorabile interacțiunii culturale; proiectarea programelor pentru grupuri insuficient deservite; colaborarea

interinstituțională; activitățile de informare și implicare comunitară. Aceste intervenții contribuie la acces echitabil, recunoașterea diversității și consolidarea sentimentului de apartenență.

Studiul concluzionează că serviciile adaptate pot transforma biblioteca într-un mediator al înțelegerii interculturale și al coeziunii sociale. Totuși, rezultatele provin dintr-un singur studiu de caz și demonstrează mai ales strategiile instituționale, nu efectele cauzale asupra incluziunii. Autoarea recomandă cercetări longitudinale și comparative, precum și măsurarea impactului serviciilor multiculturale asupra competențelor culturale și integrării comunitare.

*

AKTER, Salma și BHATTACHARJEE, Suchismita. Designing for Resilience and Adaptive Capabilities: Public Libraries as Therapeutic and Inclusive Learning Environments for Refugees in New Country. *Public Library Quarterly*. 2025, Published online: 18 July. <https://doi.org/10.1080/01616846.2025.2521230>

Articolul *Designing for Resilience and Adaptive Capabilities: Public Libraries as Therapeutic and Inclusive Learning Environments for Refugees in New Country* (Proiectarea în vederea asigurării rezilienței și a capacităților de adaptare: Bibliotecile publice ca medii de învățare terapeutice și incluzive pentru refugiații aflați într-o țară nouă), elaborat de Salma Akter și Suchismita Bhattacharjee, analizează modul în care bibliotecile publice pot deveni medii de învățare incluzive și terapeutice, capabile să sprijine reziliența refugiaților și adaptarea lor în țările de primire. Persoanele refugiate se confruntă simultan cu efectele traumelor anterioare deplasării și cu dificultăți ulterioare, precum barierele lingvistice, necunoașterea instituțiilor, izolarea socială, accesul precar la locuință și angajare. În acest context, biblioteca poate oferi nu doar informații, ci și siguranță, stabilitate, relații sociale și oportunități de dezvoltare.

Cercetarea reprezintă o revizuire sistematică realizată conform cadrului PRISMA. Căutările au vizat Web of Science, LISTA, Library Literature and Information Science și Google Scholar, pentru perioada ianuarie 2010 – ianuarie 2023. Din 490 de înregistrări și 200 de lucrări unice, după aplicarea criteriilor de selecție, corpusul final raportat a cuprins 36 de articole: 24 despre bibliotecile publice și reziliența refugiaților și 12 despre biblioteci ca medii incluzive de învățare. Analiza a utilizat codificarea deschisă,

axială și selectivă, inspirată de teoria fundamentată constructivism, completată cu analiza tematică, NVivo și VOSviewer.

Interpretarea se întemeiază pe teoria rezilienței comunitare și pe modelul integrării formulat de José Alberto Díaz. Autorii disting cinci dimensiuni ale sprijinului bibliotecar: dezvoltarea cognitivă și învățarea pe tot parcursul vieții; integrarea economică; incluziunea socioculturală; integrarea civică și politică; integrarea prin mediul fizic. Bibliotecile consolidează capacitatea de adaptare prin acces la resurse, dezvoltarea competențelor, formarea rețelelor sociale și crearea sentimentului de apartenență.

Serviciile adaptate includ colecții și materiale multilingve, cursuri de limbă, cafenele lingvistice și grupuri de conversație, alfabetizare informațională, digitală, financiară și medicală, sprijin pentru teme, acces la calculatoare și internet, servicii pentru copii și activități interculturale. Pentru integrarea economică sunt oferite ateliere de redactare a CV-urilor, pregătire pentru interviuri, identificarea locurilor de muncă și inițiere în antreprenoriat. Sprijinul civic cuprinde informații despre cetățenie, proceduri administrative, servicii juridice și spații pentru discuții comunitare. Programele culturale și întâlnirile informale facilitează comunicarea cu populația locală, păstrarea identității și construirea încrederii.

Refugiații apreciază accesul gratuit la resurse, posibilitățile de învățare, mediul sigur și sentimentul de apartenență. În același timp, literatura semnalează finanțarea și infrastructura insuficiente, lipsa personalului, competențele lingvistice și interculturale reduse ale bibliotecarilor, amplasarea nefavorabilă, transportul, condițiile fizice neadecvate și preocupările referitoare la confidențialitatea datelor. Unele persoane percep inițial biblioteca drept un spațiu intimidant sau dificil de înțeles.

Modelul conceptual propus plasează reziliența refugiaților în centrul a șase domenii interconectate: incluziune socioculturală, economică, cognitivă și politică, spații pentru agrement și recreere, respectiv utilizarea sigură și echitabilă a spațiului. Mediul fizic înconjoară toate aceste dimensiuni. Sunt recomandate lumina naturală, culorile liniștitoare, acustica adecvată, mobilierul confortabil, zonele liniștite și private, spațiile sensibile la diferențele de gen, locurile de joacă, sălile multifuncționale și accesibilitatea universală. Aceste elemente trebuie completate prin programe concepute

împreună cu refugiații și prin colaborarea cu servicii sociale, medicale, juridice și de ocupare.

Studiul concluzionează că eficacitatea serviciilor personalizate depinde de integrarea programelor cu proiectarea spațială. Modelul rămâne însă conceptual: se bazează exclusiv pe surse secundare, nu include date primare de la refugiați sau bibliotecari și nu diferențiază suficient experiențele după vârstă, gen ori context național.